

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

**Humanistinen
ammattikorkeakoulu - Humak**

Harjoittelun käsikirja

**Ohjeita opiskelijalle, harjoittelun ohjaajalle
ja harjoittelun valmennuksesta vastaavalle
lehtorille**

1. Humakin opintotarjonta	3
2. Opiskelu ja harjoittelu Humakissa	4
2.1 Harjoittelun käytäntöjä.....	4
2.2 Mistä harjoittelupaikka?.....	6
2.3 Harjoittelun vaiheet tiivistetysti opiskelijalle	7
2.4 Harjoittelun tavoitetasot	7
3. Ohje harjoittelun ohjaajalle palautteen antamista ja arviointia varten.....	9
3.1 Harjoittelun ohjaajan palautelomakkeen täyttäminen.....	9
4. Harjoittelun raportointi ja harjoittelun valmennuksesta vastaavan lehtorin antama arvointi.....	10
4.1 Harjoittelun raportointi.....	10
4.2 Harjoittelun arviointiperusteet	11
5. Muuta harjoitteluun liittyvää.....	12
5.1 Harjoittelun yhteiset sopimusehdot.....	12
5.2 Opiskelijan opintososiaaliset edut harjoittelun aikana.....	13
6. Liitteet - Opiskelijan itsearvioinnin matriisi	14

Harjoittelun toimijat

Humakin harjoittelun eri toimijat ovat:

- **Opiskelija:** Humakin AMK-perustutkintoon johtavan koulutuksen päätoiminen opiskelija, joko päivä- tai monimuoto-opetuksessa.
- **Harjoittelun ohjaaja:** Harjoittelupaikan nimeämä harjoittelun aikana opiskelijaa ohjaava henkilö. Harjoittelun ohjaajan tehtävänä on ohjata ja arvioida opiskelijan työskentelyä harjoittelun aikana. Humak tarjoaa harjoittelunohjaajille koulutusta verkkototeutuksena.
- **Harjoittelun valmennuksesta vastaava lehtori:** Vastaa Humakin puolelta harjoittelun ohjauksesta sekä arvioi opiskelijan oppimistavoitteiden saavuttamista.

1

HUMAKIN OPINTO- TARJONTA

Humanistinen ammattikorkeakoulu on valtakunnallinen ja yksityinen verkostoammatti- korkeakoulu, joka toimii humanistisella ja kasvatusalalla sekä kulttuurialalla. Opiskelijoita on noin 1200 neljällä eri alueella, joita ovat Jyväskylä, Kuopio, pääkaupunkiseutu ja Turku.

Humakissa ammattikorkeakoulun perustutkintoon johtavia koulutuksia profiileineen ovat:

1. Kulttuurituottaja (AMK), 240 op
2. Yhteisöpedagogi (AMK), järjestö- ja nuorisotyö, 210 op
3. Yhteisöpedagogi (AMK), työyhteisöjen kehittäjä, 210 op
4. Bachelor of Humanities, Community Educator/Adventure and Outdoor Education, 210 ect
5. Tulkki (AMK), viittomakieli, tulkkaus ja kääntäminen, 240 op
6. Tulkki (AMK), monikanavainen vuorovaikutus, tulkkaus ja vuorovaikutuksen ohjaaminen, 240 op

Tutkintojen laajuus on 210–240 opintopistettä ja opinnot kestävät 3,5–4 vuotta päiväopetuksessa ja 1–3 vuotta monimuoto-opetuksessa. Aikaisemmin opitun tunnustaminen (AHOT) määrittää opiskelijan opintoajan pituuden. Tämän käsikirjan harjoitteluohjeistukset koskevat vain AMK-perustutkintoa.

Lisäksi Humakissa on ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, joista osa toteutetaan yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa:

1. Kulttuurituottaja (ylempi AMK)
2. Yhteisöpedagogi (ylempi AMK)
3. Tulkki (ylempi AMK)
4. Master of Humanities (ylempi AMK)
5. Eumasli

Humak tarjoaa myös avoimen ammattikorkeakoulun opintoja, ammatillista täydennyskoulutusta ja erikoistumiskoulutusta.

2

OPISKELU JA HARJOITTELU HUMAKISSA

Humanistisen ammattikorkeakoulun koulutuksissa opiskeltavat opintokokonaisuudet muodostuvat 5–20 opintopisteen (op) opintojaksoista. Yksi opintopiste vastaa noin 27 tunnin opiskelijan työskentelyä. Osa opintojaksoista on kaikille opiskelijoille pakollisia ammatillisia perusopintoja ja osan opiskelija voi valita oman ammatillisen kiinnostuksensa mukaan eri vaihtoehdoista.

Opiskelijat voivat suorittaa opintojaksoja eri tavoin lähiopetuksessa, digitaalisesti ja työelämälähtöisesti. Käytännössä erilaiset oppimisympäristöt kiinnittyvät vahvasti toisiinsa. Kullakin opintojaksoilla on osaamistavoitteet, jotka opiskelijan tulee saavuttaa. Harjoittelulle asetetaan tavoitteet, jotka palvelevat opiskelijan henkilökohtaista ammatillista kehittymistä sekä ovat opintojakson tavoitteiden kanssa yhdensuuntaisia. Tavoitteena on tiedollisen, taidollisen, ja sosiokulttuurisen kyvykkyyden sekä itsesäätelytiedon vahvistuminen aidoissa työelämän toimintaympäristöissä. Harjoittelujaksojen aikana teoreettinen tieto yhdistyneenä työkokemukseen tuottaa oppimista, osaamista ja vähitellen kehittyvää työelämän asiantuntijuutta.

Ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän harjoittelun tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä. Harjoittelussa on ohjaaja ja yhdessä Humakin, harjoittelupaikan ja opiskelijan kanssa nimetyt oppimistavoitteet. (Tutkintosääntö § 6). Käytännössä harjoittelu on tutkintoon soveltuvissa työympäristöissä, verkostoissa ja TKI-hankkeissa joko kotimaassa tai ulkomailla tapahtuvaa sopimukseen pohjautuvaa, tavoitteellista työskentelyä. Opiskelija suorittaa tutkinnostaan harjoitteluna vähintään 30 opintopistettä, harjoittelujaksojen määrä vaihtelee koulutuksittain. Opiskelijan aikaisemmin hankittua työkokemusta tai vapaaehtoistoimintaa voidaan lukea hyväksi harjoittelujaksoihin.

Harjoittelujaksoihin liittyy opintojakson toteuttamissuunnitelmassa tarkennettuja tehtäviä ja/tai tutkivaa ja kehittävää työskentelyä. Pidempiin harjoittelujaksoihin sisältyy usein myös kokemusten reflektoinnin mahdollistavaa pienryhmävalmennusta ja/tai verkkotehtäviä. Valmennus voidaan toteuttaa lähitai etävalmennuksena.

Opintojen alkuvaiheessa harjoittelujen pääpaino on työelämää ja ammattialaan tutustumisessa ja loppuvaiheessa arvioinnissa ja kehittämisessä, jolloin myös uuden tiedon tuottamisen merkitys korostuu. Kehittävä harjoittelu voi kiinnittyä opiskelijan opinnäytetyöhön Harjoittelussa toteutuu Humakin pedagogian mukainen ammatillisen kasvun nousujohteisuus seuraavien tavoitetaitojen mukaisesti:

1. taso: perusharjoittelu ammatillisten opintojen alussa
2. taso: syventävä harjoittelu, joka voi olla myös pidempikestoinen ammatillinen harjoittelu
3. taso: kehittävä harjoittelu opintojen päättövaiheessa

2.1 Harjoittelun käytäntöjä

Harjoittelun suoritusmahdollisuudet perustuvat tutkinnon opetussuunnitelmiin ja harjoitteluksi soveltuvien tai suunnattujen opintojaksojen toteutussuunnitelmiin. Usein esitettyä työelämän toiveena on, että opiskelija voisi olla samassa harjoittelupaikassa pidempikestoisesti. Tämä mahdollistuu erityisesti silloin, kun harjoitteluun soveltuvia opintojaksoja on mahdollista yhdistää (esim. pidempi ammatillinen harjoittelu).

Harjoittelun ajallinen kesto voi vaihdella työtehtävistä ja työn luonteesta johtuen paljonkin. Harjoittelu voidaan toteuttaa intensiivisesti kokopäiväisenä työskentelynä esim. kuuden viikon aikana tai vastaavina työtunteina pidemmälle aikavälille jaksotettuna. Harjoittelun aikatauluista, kestosta ja jaksotuksesta sovitaan harjoittelusuunnitelmaa hyväksyessä opiskelijan, harjoittelun ohjaajan ja harjoittelun valmennuksesta vastaavan lehtorin kesken. Kokonaistuntimäärä määritellään suhteessa harjoittelun kokonaisopintopistemäärään, ottaen huomioon harjoittelun suunnitteluun, mahdolliseen valmennukseen, raportointiin ja esitykseen tarvittava aika.

Opiskelija voi suorittaa opintojaan harjoitteluna ympäri vuoden, myös kesäopintoina. Kesäaikana tapahtuva harjoittelu ja sen ohjaus sovitaan ja suunnitellaan jo edeltävän lukuvuoden keväällä, viimeistään toukokuussa. Opiskelija voi suorittaa useampia opintojaksoja ja harjoitteluita samassa harjoittelupaikassa ketjuttaen niitä yhteen.

Opiskelija suorittaa harjoittelussaan aina määrättyä opintojaksoa tai opintojaksoja, joihin hänen tulee ilmoittautua. Suoritettavien opintojen osaamistavoitteiden tulee täytyä niissä työelämälähtöisissä ympäristöissä, joissa harjoittelua suoritetaan. Opiskelija perehtyy harjoittelutehtävien suorittamista ja osaamistavoitteiden saavuttamista palvelevaan tietoperustaan, ja tekee mahdolliset harjoittelujaksoon sovitut oppimis- tai kehittämistehtävät.

Jokainen harjoittelu sisältää seuraavat vaiheet:

1. Suunnittelu ja sopimusvaihe: suunnitellaan ja laaditaan kaikkien osapuolten allekirjoittama sopimus suhteessa määritelyihin osaamistavoitteisiin sekä harjoittelupaikan tarjoamiin tehtäviin
2. Toteutusvaihe: toteutetaan harjoittelusopimuksen mukaisesti, tähän vaiheeseen voi liittyä opintoihin kiinnittyvää ja kokemuksia reflektointia valmennusta sekä osaamistavoitteiden saavuttamista tukevia oppimis- ja kehittämistehtäviä
3. Raportointi tai muu näyttö: palautetaan osaamistavoitteiden saavuttamista todentava raportti tai annetaan muu näyttö opintojaksossa määritellyllä tavalla. Esitysmuoto voi olla tavanomaisesta kirjallisesta raportoinnista poikkeava ja luovalla tavalla toteutettu näyttö osaamisesta. Monipuolisia esitysmahdollisuuksia suositetaan.
4. Esittely: esitellään työelämäseminaarissa, tilaajan tarpeita palvelevassa tai muussa kokemusten reflektointiin ja jakamiseen soveltuvassa tilaisuudessa. Esittely ja jakaminen voi toteutua myös digitaalisessa ympäristössä.

Harjoittelusuunnitelmassa opintojakson tavoitteita täydennetään opiskelijan henkilökohtaisilla oppimistavoitteilla. Opiskelijan tulee suunnitella henkilökohtaiset oppimistavoitteensa etukäteen ja varmistaa niiden sopivuus harjoittelupaikkaan. Harjoittelun valmennuksesta vastaava lehtori auttaa opiskelijaa oppimistavoitteiden määrittelyssä ja ohjaa opintojaksoon sopivien henkilökohtaisten tavoitteiden rakensä. Harjoittelupaikan tulee antaa opiskelijalle realistinen kuva työn edellyttämistä taidoista ja vaatimuksista, harjoittelun ohjaajan tulee ohjata opiskelijaa yhteisesti sovitussa työtehtävissä.

Kaikkien osapuolten hyväksymä ja allekirjoittama harjoittelusopimus arkistoidaan asiakirjahallinnon ja arkistotoimen toimintaohjeen mukaisesti ottaen huomioon henkilötietojen käsittelyä koskevat vaatimukset henkilöiden yksityisyyden ja oikeusturvan varmistamiseksi.

Harjoittelun lopuksi harjoittelunohjaajan palautelomakkeen. Opiskelija toimittaa palautteen harjoittelujakson arvioinnista vastaavalle. Tarvittaessa harjoittelun valmennuksesta vastaava lehtori opastaa lomakkeen täytössä.

Harjoittelun onnistuminen edellyttää sopimusosapuolten saumatonta yhteistyötä. Varsinkin pitkäkestoi- siin harjoitteluihin suositellaan sellaisia valmennustapaamisia, joissa valmentaja ja harjoittelunohjaaja voivat yhdessä opiskelijan kanssa arvioida harjoittelun kulkua ja etenemistä. Mikäli samassa paikassa on useampia harjoittelijoita samaan aikaan, voidaan järjestää kaikkia osapuolia palvelevia (etä)tapaamisia.

2.2 Mistä harjoittelupaikka?

Harjoittelupaikkaa etsittäessä opiskelija selvittää valmentajan tuella TKI-perustaisen oppimisen mahdollisuudet Humakin omissa TKI-hankkeissa. Tämän lisäksi kartoitetaan vakiintuneiden yhteistyökumppaneiden tarpeet ja työelämätilaukset. Harjoitteluja voi ja on suositeltavaa suorittaa harjoittelun myös kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Ulkomaista työ- ja harjoittelupaikkoja voi hakea esimerkiksi Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen Cimon Maailmalle tietopalvelusta (<http://www.maailmalle.net>). Humakin opiskelijoille suunnatuista ohjeista löytyy opas vaihtoon ja harjoitteluun lähteille opiskelijoille. Oppaasta löytyy tietoa myös harjoittelurahasta ja sen hakemisesta. Ulkomailla suoritettavaan kansainvälisessä harjoitteluun käytetään erikseen tähän tarkoitukseen suunnattuja englanninkielisiä lomakkeita. Harjoittelupaikka voi antaa myös parityönä tai pienryhmissä suoritettavia tehtäviä. Näissä tapauksissa jokaiselle opiskelijalle laaditaan kuitenkin oma yksilöity sopimus.

Harjoittelupaikan hakemisessa otetaan huomioon suoritettavien opintojen tavoitteet, opiskelijan ammatillisen kasvun vaihe, hänen osaamisensa taso sekä kehittymistarpeensa. Harjoittelupaikan valintaan ja hakemiseen vaikuttavat myös halu verkottua tiettyjen työelämän toimijoiden kanssa sekä opiskelijan työllistymis- ja urasuunnitelmat opintojen jälkeen. Harjoittelun suunnittelun ja harjoittelupaikan valinnan mahdollisuudet voivat vaihdella koulutuksittain ja alueittain. Harjoittelupaikka voi myös valita harjoittelijat lukuisten hakijoiden joukosta. Harjoittelupaikkaa etsiessä opiskelija selvittää, millaisia hakumenetelmiä harjoittelupaikalla on ja tarvittaessa toimittaa pyydytyt asiakirjat (todistukset, motivaatio-kirje, taidonnäytteet yms.) annetun ohjeistuksen mukaisesti.

Esimerkkejä eri koulutuksiin soveltuvista harjoittelupaikoista:

Yhteisöpedagogiopiskelijat

- Paikallis, alue/piiri- tai keskusjärjestön toimintaympäristö; esimerkiksi nuoris-, sosiaali- tai liikuntajärjestöt sekä yhteiskunnalliset ja kansainväliset järjestöt,
- Nuorisotyön kunnalliset, alueelliset ja valtakunnalliset toimijat sekä julkisella että yksityisellä sektorilla
- Nuorisokodit, lastenkodit ja muut lastensuojelun organisaatiot tai toimijat
- Nuorisoalalla toimivat yritykset ja muut ammatilliset organisaatiot.
- Verkostoissa toteutettavat projektit, tapahtumat ja kehittämistehtävät

Kulttuurituotannon opiskelijat

- Festivaalit ja tapahtumat
- Kulttuurilaitokset, kuten teatterit, museot ym.
- Luovien alojen yritykset
- Järjestöt ja yhdistykset
- Messut ja tuotelanseeraukset
- Urheilu- ja yritystapahtumat
- Projektit ja hankkeet
- Kunnallinen, alueellinen ja valtakunnallinen kulttuurihallinto

Tulkkiopiskelijat

- Järjestöt ja yritykset, jotka tarjoavat tulkkaukspalveluja
- Järjestöt, jotka tarjoavat palveluja viittomakielisille ja suomenkielisille paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla
- Kulttuuritoimijat, kielellisen saavutettavuuden ja kommunikaatiopalveluiden toimijat

Monet työelämän toimintaympäristöt, hankkeet ja tapahtumat soveltuvat hyvin myös eri koulutusten opiskelijoiden yhteisiksi harjoittelupaikoiksi.

2.3 Harjoittelun vaiheet tiivistetysti opiskelijalle

1. Opiskelija **valitsee ja hakee** suoritettavaan opintojaksoon tai opintojaksoihin soveltuvan **harjoittelupaikan**. Valmentajat tukevat tarpeen mukaan harjoittelupaikan valinnassa välittämällä tietoa harjoitteluun soveltuvista TKI-hankkeista tai sopimuksiin perustuvasta hankeyhteistyössä sekä yhteistyökumppaneilta ja verkostoilta tulevista ajankohtaisista tilauksista. Opiskelija huomio paikan valinnassa myös kansainvälisen harjoittelun mahdollisuudet.
2. Opiskelija ottaa selvää harjoittelupaikan hakukäytänteistä ja noudattaa niitä tarkasti. **Hän ottaa yhteyttä harjoittelupaikkaan tai harjoittelupaikan nimettyyn yhteyshenkilöön tai laatii tarvittaessa hakemuksen ja liittää siihen tarvittavat liitteet**. Hakiessaan harjoitteluun opiskelija kertoo kiinnostuksestaan, osaamisestaan ja esittelee omaa koulutustaan sekä harjoittelussa suoritettavia opintoja. Samalla hän selvittää harjoittelupaikkansa työskentelymahdollisuudet, sopivan ajankohdan ja tarjolla olevat työtehtävät sekä käy harjoitteluprosessin läpi Harjoittelun käsikirjasta. Joidenkin yhteistyökumppanien kanssa on sovittu harjoitteluvaihtoon sovituista käytännöistä, esim. harjoittelijoiden vastaanoton aika ja määrä ja/tai harjoitteluun haikutuminen Humakin yhteyshenkilön kautta jne.
3. Opiskelija hyväksyttää harjoittelun tavoitteet opinnoista vastaavalla lehtorilla sekä kirjaa ne laatimaansa **harjoittelusopimukseen**. Opiskelija vastaa myös tarvittavien hyväksymisten ja allekirjoitusten hankkimisesta ennen harjoittelun aloittamista.
4. Harjoittelun aikana opiskelija **noudattaa työpaikan käytäntöjä ja harjoitteluohjaajan antamia ohjeita** sekä **pitää** harjoittelustaan vapaamuotoista **oppimispäiväkirjaa ja tuntikirjanpitoa**. Harjoittelun ohjaajan kanssa on hyvä käydä säännöllisesti arviointikeskusteluja. Opiskelija tekee harjoittelun aikana opintojakson osaamistavoitteita vastaavia tehtäviä ja osallistuu opintojaksolla mahdollisesti tarjottavaan valmennukseen.
5. Harjoittelun loppuvaiheessa opiskelija **käy** työpaikalla ohjaajansa kanssa **palautekeskustelun ja huolehtii siitä, että harjoittelun ohjaaja täyttää palautelomakkeen**. Lopuksi opiskelija viimeistelee harjoittelupäiväkirjan ja harjoitteluraportin tai muun sovitun näytön.
6. Opiskelija **toimittaa harjoitteluraportin ja/ tai muun sovitun näytön** Moodleroomsiin sekä täytetyn palautelomakkeen annetun ohjeistuksen mukaisesti valmentajalleen
7. Opiskelija **esittelee harjoittelunsa ja oppimiskokemuksensa** seminaarissa, tilaajan tarpeita palvelevassa tai muussa kokemusten reflektointiin ja jakamiseen soveltuvassa tilaisuudessa. Esittely ja jakaminen voi toteutua myös digitaalisessa ympäristössä. Mahdolliset vaihtoehdot tarkennetaan harjoittelujaksoittain.
8. Opiskelija saa arvioinnin harjoittelustaan. Harjoittelun arvioinnissa huomioidaan osaamisen kehittyminen ja osaamistavoitteiden saavuttaminen prosessin eri vaiheissa. Myös harjoittelutehtäviin liittyvät näytöt voivat vaikuttaa opintojakson arviointiin.

2.4 Harjoittelun tavoitetasot

Harjoittelusopimuksessa määritellään kullekin harjoittelulle tavoitetaito, joka määräytyy opintojen vaiheen mukaisesti. Harjoittelun ohjaajan on opiskelijan työtehtäviä järjestäessään tiedettävä, minkä tasoisesta harjoittelusta on kysymys ja missä opintojen vaiheessa harjoitteluun tuleva opiskelija on. Kolme sovellettavaa tavoitetasoa ovat:

1.taso: Perusharjoittelu

- **Suunnittelutaidot:** Organisoitaito on muotoutumassa ja aloitekyky kehittymässä. Pyrkii järjestelmällisyyteen ja täsmällisyyteen.
- **Sosiaaliset taidot:** Harjoittelee sosiaalisessa työympäristössä toimimista. On kasvamassa vastuulliseen yhteisölliseen toimintaan.
- **Käytännön taidot:** Harjoittelee työmenetelmien, -tekniikoiden ja -välineiden käyttöä. Tarvitsee valvontaa ja ohjausta.

- **Arviointitaidot:** Oman työn ja työyhteisön toimintojen arviointitaidot vaativat vielä kehittymistä. On harjaantumassa itsensä ja toimintatapojensa arviointiin.

2.taso: Syventävä harjoittelu

- **Suunnittelutaidot:** Pystyy suunnittelemaan työnsä järjestelmällisesti ja toteuttaa annetut tehtävät itsenäisesti, kykenee tilanteiden arviointeihin ja kehittäviin huomioihin sekä pyytää tarvittaessa ohjausta ja apua.
- **Sosiaaliset taidot:** Kykenee toimimaan yhteistyössä sekä ottamaan vastuuta itsestä ja työyhteisön jäsenistä. Käyttäytyminen on tahdikasta ja joustavaa.
- **Käytännön taidot:** Toimii suunnitelmallisesti, soveltavasti, luotettavasti ja teknisesti laadukkaasti. Toiminta on asiakaskeskeistä sekä laatu- ja kustannustietoista, vaikka opiskelija tarvitsee vielä lisää kokemusta.
- **Arviointitaidot:** Arvioi omia toimintojaan ja valintojaan kehittyneesti. Osaa eritellä työyhteisön menetelmiä ja toimintatapoja monipuolisesti. Pystyy tarvittaessa esittämään vaihtoehtoisia toimintatapoja ja harjaantuu soveltamaan niitä käytännössä.

3.taso: Kehittävä harjoittelu

- **Suunnittelutaidot:** Toimii itsenäisesti jäsentäen työn tekemisen osaksi kokonaisuutta. Haluaa ja kykenee kehittämään vastuullisesti itseään, työtään ja työyhteisöään.
- **Sosiaaliset taidot:** Huomioi erilaiset työtilanteet ja ihmissuhteet vastuullisesti ja työyhteisön yhteistyötä edistävästi. Määrittelee oman asemansa työyhteisössä realistisesti ja muita kunnioittaen. Arvioi omaa toimintaansa eettisesti. Kykenee edustamaan harjoittelupaikkaansa tarvittaessa itsenäisesti.
- **Käytännön taidot:** Käyttää työvälineitä ja menetelmiä monipuolisesti, luovasti ja tehokkaasti. Toimii annetuissa työtehtävissä laadukkaasti, eettisesti ja asiakaskeskeisesti. Kehittää aidosti työyhteisön toimintoja.
- **Arviointitaidot:** Arvioi omia toimiaan ja valintojaan sekä analysoi niitä jäsennellysti ja täsmällisesti. Analysoi kehittäen ja tarvittaessa kriittisesti työyhteisön menetelmiä ja toimintatapoja alan tietoperustaa apuna käyttäen sekä työyhteisön että sen kohderyhmän näkökulmasta. Pystyy esittämään ja perustelevaan vaihtoehtoisia toimintatapoja sekä tarvittaessa tuomaan niitä käytäntöön. Uskaltaa kokeilla uusia ratkaisuja.

3

OHJE HARJOITTELUN OHJAAJALLE PALAUTTEEN ANTAMISTA JA ARVIOINTIA VARTEN

Opiskelijan harjoittelun onnistumisen kannalta on olennaista, että ohjaaja ja opiskelija toimivat kaiken aikaa hyvässä yhteistyö- ja vuorovaikutussuhteessa. Harjoittelun ohjaaja voi antaa opiskelijalle palautetta milloin tahansa ja tarvittaessa hän voi olla yhteydessä myös harjoittelun valmennuksesta vastaavaan lehtoriin Humakissa.

Harjoittelun ajankohdasta, siihen kuuluvista työtehtävistä ja opiskelijan oppimistavoitteista on sovittu harjoittelusopimusta tehtäessä. Harjoittelun loppuvaiheessa harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa palautekeskustelun ja täyttää harjoittelun arviointilomakkeen, jonka opiskelija toimittaa harjoittelun valmennuksesta vastaavalle lehtorille. Palautekeskustelussa harjoittelun ohjaaja voi perustella opiskelijalle lomakkeella antamaansa arviointia.

3.1 Harjoittelun ohjaajan palautelomakkeen täyttäminen

Harjoittelun ohjaaja täyttää palautelomakkeen, tulostaa ja allekirjoittaa sen. Opiskelija toimittaa lomakkeen oppilaitokseen harjoittelun valmennuksesta vastaavalle lehtorille.

Lomakkeen alkuun merkitään harjoittelua ja opiskelijaa koskevat **perustiedot** sekä harjoittelun ohjaajan yhteystiedot.

Seuraavassa kohdassa pyydetään arvioimaan **opiskelijan työelämävalmiuksia**, jotka hän on osoittanut harjoittelunsa aikana. Arviointi annetaan numeerisena kuuden eri kriteerin perusteella sekä seitsemänneksi kokonaisarvosana. Kriteereillä on pyritty kuvaamaan ja erittelemään yleisiä työstä suoriutumiseen ja työelämän käytäntöihin liittyviä asioita. Harjoittelun yhtenä tarkoituksena on perehdyttää opiskelija työelämän normaaleihin pelisääntöihin ja toimintatapoihin, joiden omaksumisesta ja noudattamisesta hän saa ohjaajaltaan palautetta.

Arviointilomakkeen kohdassa ”**opiskelijan osaamisen arviointi**” huomio kiinnitetään erilaisiin taitoalueisiin, jotka ovat olennaisia ammatillisessa työssä. Taitoalueet on kuvattu tarkemmin luvussa 2.4. ja liitteessä 1. Tarkoituksena on arvioida opiskelijan osoittamia taitoja neljästä eri näkökulmasta sekä viidenneksi antaa harjoittelusta kokonaisarvosana, joka kuvaa opiskelijan taidollista osaamista suhteessa hänen harjoittelunsa tavoitetasoon. Taitotason arvioinnissa tulee muistaa lähtökohtana, miten pitkällä opiskelija on oman ammatillisen kehittymisensä polulla. Joiltakin osin tässä arvioitavat asiat voivat tuntua päällekkäisiltä edellisessä kohdassa mainittujen kriteerien kanssa. On kuitenkin tärkeää, että harjoittelun ohjaaja merkitsee arvosanan lomakkeen kaikkiin kohtiin.

Viimeisessä kohdassa harjoittelun ohjaaja antaa opiskelijalle sanallista palautetta tämän **oppimistavoitteiden saavuttamisesta**. Palautteen perustana ovat harjoittelusopimuksessa mainitut opiskelijan henkilökohtaiset oppimistavoitteet. Ohjaaja arvioi omasta näkökulmastaan, miten hyvin opiskelija on nämä tavoitteensa onnistunut harjoittelun aikana saavuttamaan. Harjoittelun valmennuksesta vastaava lehtori keskittyy tämän osa-alueen arviointiin tarkemmin opiskelijan harjoitteluraportin perusteella.

4.

HARJOITTELUN RAPORTOINTI JA HARJOITTELUN VALMENNUKSESTA VASTAAVAN LEHTORIN ANTAMA ARVIOINTI

4.1 Harjoittelun raportointi

Opiskelija dokumentoi harjoittelun oppimistulokset, kokemukset ja oivallukset harjoitteluraportissaan tai antaa muun sovitun näytön osaamistavoitteiden saavuttamisesta. Opiskelijan tulee käyttää kokemusten reflektoinnissa tietoperustaa, harjoittelupaikan materiaaleja tai haastatteluja. Kirjallisen raportin lähdemerkintöihin pätevät samat ohjeet kuin opinnäytetyöhön (ks. ohjeet opinnäytetyöoppaasta). Raportointi on oppimisen kannalta harjoittelun tärkeä osa, sillä raporttia tehdessään opiskelija arvioi omaa oppimistaan, kirjaa havaintojaan ja etsii niihin liittyvää tietoperustaa. Osaamisen näyttö voi olla muodoltaan kirjallinen raportti, portfolio, video tai muu ohjaajan kanssa sovittu tallennettavissa ja arvioitavissa oleva tuotos. Näyttönä voi olla myös harjoittelupaikalle tehtävät materiaalit, oppaat ja käsikirjat sekä näihin liittyvä ja osaamistavoitteisiin peilaava oppimispäiväkirja. Vaihtoehtoisista osaamisen osoittamisen tavoista sovitaan opintojaksokohtaisesti.

Harjoittelun raportointiin tai näyttöön liittyy olennaisena osana opiskelijan itsearviointi. Itsearvioinnin tukena opiskelija voi käyttää liitteenä olevaa itsearvioinnin matriisia (LIITE 1). Hyvässä raportoinnissa yhdistyvät käytännön kautta tehdyt havainnot ja kirjallisuudesta sekä muista lähteistä löydetty tieto. Raportoinnin muodosta ja laajuudesta opiskelijan tulee sopia etukäteen harjoittelun valmennuksesta vastaavan lehtorin kanssa. Opiskelijan tulee toimittaa harjoitteluraportti tai muu arviointiin vaikuttava näyttö myös harjoittelun ohjaajalle, jotta tämä saa palautetta ohjauksestaan sekä ulkopuolista näkökulmaa oman työnsä kehittämiseen. Halutessaan ohjaaja voi kommentoida harjoitteluraporttia.

Harjoittelun raportoinnissa opiskelijan tulee käsitellä opintojakson ohjeissa mainittujen asioiden lisäksi seuraavia asioita:

- lyhyt harjoittelupaikan kuvaus esim. toiminta-ajatus, keskeisimmät tulosalueet, asiakkaat/käyttäjät/kohderyhmä, organisaatio ja hallinto, talous, työntekijät, tärkeimmät yhteistyökumppanit, toimintaa ohjaavat lait sekä opiskelijan tehtävien kuvaus pääpiirteittäin
- harjoittelupaikan toiminnan arviointi (esim. miten harjoittelupaikka onnistui perustehtävänsä toteuttamisessa, mitkä ovat sen vahvuudet ja heikkoudet, minkälaisia taustateorioita sen toiminnassa sovelletaan, mitä yhtymäkohtia löytyy kirjallisuuden ja käytännön välillä, minkälaisia kehittämisideoita syntyi harjoittelun aikana)
- arvio opiskelijan omasta oppimisesta ja harjoittelun onnistumisesta; miten asetetut oppimistavoitteet toteutuivat, mitä jäi vielä oppimatta, mitä muuta opit, mitkä oppimiskokemukset olivat merkityksellisimpiä ja miksi
- harjoittelun valmennuksesta vastaavan lehtorin antamien oppimistehtävien esittely ja tulosten arviointi
- opiskelijan saaman ohjauksen ja perehdytyksen arviointi; harjoittelun ohjaajalle voi antaa palautetta hänen oman toimintansa kehittämiseksi
- raportointiin liitetään harjoittelusopimus ja harjoittelun ohjaajan palautelomake
- raportointiin voi liittää myös harjoittelun aikana mahdollisesti tehtyjä tuotoksia ja näyttöjä

4.2 Harjoittelun arviointiperusteet

Harjoitteluna suoritetusta opintojaksosta annetaan arvosana, josta 50 % määräytyy harjoitteluohjaajan antaman palautteen perusteella. 50 % perustuu opiskelijan harjoittelun aikana ja päätteeksi antamiin osaamisen näyttöihin, harjoittelun raportointiin ja esittelyyn harjoittelujaksojen osaamistavoitteiden suuntaisesti.

Raportoinnista ja/tai erikseen sovittavista näytöstä annettu arvosana perustuu seuraaviin kriteereihin:

- **Kiitettävä (5):** Opiskelija pystyy perustelemaan omia toimiaan ja valintojaan ja analysoimaan niitä jäsennellysti ja täsmällisesti. Hän osoittaa kehittynyttä kykyä itsearviointiin. Opiskelija pystyy analysoimaan työyhteisön menetelmiä ja toimintatapoja taustateorioita apuna käyttäen sekä työyhteisön että sen kohderyhmän näkökulmasta. Lisäksi hän pystyy esittämään vaihtoehtoisia toimintatapoja ja perustelemaan näkemyksensä nojaten olennaisiin taustateorioihin. Tarvittaessa hän pystyy hahmottelemaan uusia toimintatapoja ja ajattelumalleja työyhteisölle.
- **Hyvä (3 tai 4):** Opiskelija osaa nähdä oman työnsä osana kokonaisuutta, osoittaa ymmärtävänsä, minkälaisiin taustakäsityksiin työpaikan toimintatavat perustuvat. Itsearvioinnin matriisiin on viitattu pätevästi ja oppimiskokemuksia on perusteltu sitä apuna käyttäen. Hän pystyy tunnistamaan ja kuvaamaan työyhteisön työkuultuureja ja tuomaan esille niihin liittyviä taustaolettamuksia ja on löytänyt käyttämästään tietoperustasta niille teoreettista tukea. Opiskelija osoittaa olevansa tietoinen vaihtoehtoisten toimintamallien olemassaolosta ja niiden taustalla olevista käsityksistä ja ymmärtää, että asiat voitaisiin tehdä eri tavalla ja eri oletuksista lähtien.
- **Tyydyttävä (1 tai 2):** Opiskelija kiinnittää huomionsa harjoittelussa kokemiinsa olennaisiin asioihin, kuvaa jäsennellysti ja johdonmukaisesti, mitä työpaikalla on tehty, mutta ei varsinaisesti arvioi oppimiskokemuksiaan. Itsearvioinnin matriisiä on käytetty mekaanisesti. Hän osaa kuvata työpaikan toiminnot ja omat työtehtävänsä ja sen, mitä on oppinut harjoittelunsa aikana. Tietoperustan käytössä ja taustateorioiden soveltamisessa on puutteita tai asiat on kuvattu hyvin yksiulotteisesti pohtimatta syitä käytettyihin toimintatapoihin.

5. MUUTA HARJOITTELUUN LIITTYVÄÄ

Onnistuneen harjoittelun edellytyksenä on, että eri osapuolet ovat riittävästi selvillä harjoittelun tarkoituksesta ja siihen liittyvistä toimintatavoista käytännöistä ja sopimusehdoista. Avoin vuorovaikutus eri osapuolten kesken ehkäisee mahdollisia ongelmia ja ristiriitatilanteita.

5.1 Harjoittelun yhteiset sopimusehdot

Harjoittelusopimuksia raamittavia asioita ja ehtoja ovat:

- **Harjoittelupaikka:** Autenttinen työelämän toimintaympäristö, jossa opiskelija suorittaa harjoittelua. Se voi olla julkisyhteisö, yhdistys, yritys, hanke tai projekti. Harjoittelupaikka on opiskelijan harjoittelun ajan opiskelijan oppimisympäristö.
- **Harjoittelun tavoite:** Harjoittelulla tarkoitetaan työelämän toimintaympäristöissä tapahtuvaa ohjattua työn tekemistä ja samalla työn tutkimista ja kehittämistä. Harjoittelujaksojen tavoitteena on, että niiden aikana teoreettinen tieto yhdistyneenä työkokemukseen tuottaa oppimista, osaamista ja vähitellen kehittyvää alan asiantuntijuutta.
- **Opiskelijan asema:** Opiskelijalla on harjoittelun aikana opiskeluoikeus Humanistiseen ammattikorkeakouluun ja hän on opiskelijan asemassa. Jos harjoittelupaikka ja opiskelija haluavat tämän sopimuksen lisäksi erikseen sopia työsuhteesta, siitä tehdään erillinen työsopimuslain mukainen työsopimus työnantajan ja työntekijän välillä.
- **Palkkaus:** Harjoittelusta mahdollisesti maksettava palkka sovitaan erikseen opiskelijan ja työnantajan kesken työsopimuksella.
- **Ohjaus ja arviointi:** Harjoittelun ohjaajana Humakin puolelta toimii harjoittelusopimuksessa nimetty harjoittelun valmennuksesta vastaava lehtori. Harjoittelupaikalla tapahtuvasta ohjauksesta vastaa sopimukseen nimetty harjoittelun ohjaaja, joka on harjoittelupaikan työntekijä ja kyseisen alan asiantuntija.
- **Vakuutus:** Mikäli opiskelija ei ole työsuhteessa harjoittelupaikkaan, on Humakilla opiskelijoille lakisääteinen tapaturmavakuutus sekä vastuuvakuutus, joka korvaa opiskelijan kolmannelle osapuolelle aiheuttaman esine- tai henkilövahingon koulutustilanteissa. Jos opiskelija on työsuhteessa, on hän työpaikkansa vakuutusten piirissä. Harjoitteluun tuleva opiskelija rinnastetaan vastuuvakuutuksen osalta harjoittelupaikan työsuhteessa oleviin henkilöihin.
- **Työsuojelu:** Harjoittelupaikka vastaa siitä, että harjoittelussa noudatetaan alalla vallitsevia yleisiä työsuojelusäädöksiä sekä harjoittelupaikan omia turvallisuusmääräyksiä. Harjoittelija perehdytetään kyseisiin asioihin.
- **Salassapito:** Mikäli harjoittelupaikalla on luottamuksellista ja salassa pidettävää tietoa, solmii harjoittelupaikka erillisen salassapitosopimuksen opiskelijan kanssa.
- **Sopimuksen päättyminen tai harjoittelun keskeytyminen:** Sopimus päättyy normaalisti harjoittelun päättyessä. Sopimus voidaan purkaa kesken sopimuskauden työsopimuslain 8 luvun

1 §:n mukaisin perustein tai mikäli harjoittelulle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen muutoin on huomattavasti vaarantunut. Sopimuksen purkamista vaativan tahon tulee informoida asiasta kirjallisesti myös Humakin edustajaa (ensisijaisesti Harjoittelun valmennuksesta vastaava lehtori). Mikäli harjoittelu keskeytyy perustellusta syystä esim. opiskelijan vakava sairastuminen, harjoitteluorganisaatiossa tai paikassa tapahtuvat harjoittelun jatkumista estävät syyt, edellyttää keskeyttäminen aina sopimusosapuolten keskinäistä keskustelua ja asiasta sopimista.

- **Sopimuksen tulkinta:** Sopimusta koskevat tulkintaerimielisyydet pyritään ensisijaisesti ratkaista sopimuksen tekijöiden keskinäisissä neuvotteluissa.

5.2 Opiskelijan opintososiaaliset edut harjoittelun aikana

Harjoittelu on osa opiskelua ja opiskelijalla on oikeus opintotukeen harjoitteluajana. Opintotukea voi hakea myös kesäajalle, jos opiskelija haluaa käyttää opintotukioikeuttaan tähän. Mikäli harjoittelupaikka maksaa palkkaa työharjoittelun ajalta, kannattaa opiskelijan varmistaa opintotukeen liittyvät asiat joko Kelasta tai opintosihteeriltä.

Monesti opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus joko ilmaiseen tai opiskelijahintaiseen ruokailuun harjoittelupaikan toimesta. Joillakin harjoittelupaikoilla saattaa olla myös asunto varattuna harjoittelijoita varten.

6. LIITTEET

LIITE 1: Opiskelijan itsearvioinnin matriisi

	Kiitettävä (5)	Hyvä (3-4)	Tyydyttävä (1-2)
Suunnittelutaidot	Toimii itsenäisesti jäsenen työn tekemisen osaksi kokonaisuutta. Haluaa ja kykenee kehittämään vastuullisesti itseään, työtään.	Pystyy suunnittelemaan työnsä järjestelmällisesti ja toteuttaa annetut tehtävät itsenäisesti, kykenee tilanteiden arviointeihin ja pyytää tarvittaessa ohjausta ja apua.	Organisointitaito on muotoutumassa ja aloitekyky kehittymässä. Pyrkii järjestelmällisyyteen ja täsmällisyyteen.
Sosiaaliset taidot	Hallitsee erilaiset työtilanteet ja ihmissuhteet vastuullisesti ja työyhteisön yhteistyötä edistävästi. Arvioi omaa toimintaansa eettisesti.	Kykenee toimimaan yhteistyössä sekä ottamaan vastuuta itsestä ja työyhteisön jäsenistä. Käyttäytyminen on tahdikasta ja joustavaa.	Harjoittelee sosiaalisessa työympäristössä toimimista. On kasvamassa vastuuseen itsestään ja työyhteisön jäsenistä.
Käytännön taidot	Toimii suunnitelmallisesti, soveltavasti, luotettavasti ja teknisesti laadukkaasti. Toiminta on asiakaskeskeistä sekä laatu- ja kustannustietoista.	Hallitsee tekniikan, toimii laadukkaasti ja asiakaskeskeisesti, vaikka tarvitsee lisää kokemusta.	Käyttää melko harjaantumattomasti työmenetelmiä, tekniikoita ja välineitä. Tarvitsee valvontaa ja ohjausta työtehtävissään.
Arviointitaidot	Pystyy arvioimaan omia toimiaan ja valintojaan jäsenellisesti, täsmällisesti ja eettisesti. Pystyy analysoimaan työyhteisön menetelmiä ja toimintatapoja alan tietoperustaa apuna käyttäen sekä työyhteisön että sen kohderyhmän näkökulmasta. Lisäksi pystyy esittämään vaihtoehtoisia ratkaisuja.	Pystyy arvioimaan omia toimintojaan ja valintojaan kehittyneesti. Pystyy erittelemään työyhteisön menetelmiä ja toimintatapoja monipuolisesti. Lisäksi pohtii vaihtoehtoisia ratkaisuja.	Oman työn ja työyhteisön toimintojen arviointikyvyt vaativat vielä kehittymistä. On harjaantumassa itsensä ja toimintatapojensa arviointiin.

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU